наша свабода
№6 ВЫДАЕЦЦА З 25 ЛЮТАГА 2000 ГОДА

14 САКАВІКА 2000 года АЎТОРАК

Адрас: 220123, г.Мінск, а/я 103

E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by
http://www.svaboda.com

КОШТ СВАБОДНЫ

стар.5

ЗША губляюць ілюзіі

Аляксей ЗНАТКЕВІЧ

Злучаныя Штаты расчараваныя вынікамі дзейнасці беларускіх уладаў у сферы правоў чалавека, асабліва ў апошнія месяцы, заявіў 10 сакавіка сакратар дзяржДэпартамента ЗША па пытаннях дэмакратыі, правоў чалавека і працы Гаральд Коў падчас відэаканферэнцыі паміж Вашынгтонам і інфармацыйнай службай амбасады ЗША ў Мінску, у якой бралі ўдзел прадстаўнікі праваабарончых арганізацыяў Беларусі.

Відэаканферэнцыя была прысвечаная вынікам слуханняў па правах чалавека ў Беларусі, якія 9 сакавіка праводзіла камісія Кангрэса ЗША па бяспецы і супрацоўніцтве ў Еўропе. У слуханнях, акрамя прадстаўнікоў дзяржДэпартамента, бралі ўдзел дэпутаты Вярхоўнага Савета Беларусі 13-га скліканьня Сямён Шарэцкі, Станіслаў Шушкевіч і Анатоль Лябедзька, а таксама кіраўнік рабочай групы па Беларусі Парламенцкай Асамблеі АБСЕ Адрыян Северын. Падчас слуханняў былі дадзеныя жорсткія ацэнкі сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі.

Паводле словаў Г.Коў, у ЗША быў «момант аптымізму» ў адносінах да развіцця сітуацыі ў Беларусі, калі з турмы быў вызвалены былы прэм'ер-міністр Міхаіл Чыгір. Але ход судовага працэсу над былым прэм'ерам выклікаў новыя расчараванні, зазначыў прадстаўнік дзяржДэпартамента. Сярод іншых пытанняў, якія выклікаюць заклапочанасць ЗША, сп. Коў назваў уціск незалежных СМІ і праваабарончых арганізацыяў, і дрэннае абыходжанне з затрыманымі і зняволенымі.

Як паведаміў Гаральд Коў, ЗША падтрымліваюць ідэю палітычнага дыялогу ў Беларусі, але такі дыялог павінны весціся па канкрэтных пытаннях і прывесці да канкрэтных вынікаў — у тым ліку да прыняцця Выбарчага кодэкса, які б адпавядаў стандартам АБСЕ.

Злучаныя Штаты таксама заклікаюць беларускія ўлады забяспечыць свабоду сходаў і не выкарыстоўваць сілу супраць удзельнікаў «Маршу Свабоды-2», які мае адбыцца ў Мінску 15 сакавіка. Чакаецца, што гэтае пытанне будзе абмяркоўвацца падчас візіту ў Беларусь адмысловага дарадцы дзяржсакратара па пытаннях новых незалежных дзяржаваў Роса Уілсана, які мусіць прыбыць у Мінск 13 сакавіка.

Падчас відэаканферэнцыі сп. Коў выказаў падтрымку дзейнасці праваабарончых арганізацыяў Беларусі ад імя прэзідэнта ЗША Біла Клінтана і дзяржсакратара Мадлен Олбрайт. ■

Прэм'ер з Нямігі

14 сакавіка былы старшыня Мінгарвыканкама Уладзімір Ярмошын будзе зацверджаны палатай прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу на пасаду прэм'ер-міністра Беларусі.
На працягу амаль пяці гадоў (з 1995 па 2000) Уладзімір Ярмошын кіраваў горадам Мінскам. Што станоўчага і што адмоўнага захавалася ў вашай памяці – як вынік кіравання Ярмошыным горадам? – з такім пытаннем звярнуўся да мінакоў наш карэспандэнт Аляксей Шыдлоўскі.

Фота IREX/ProMedia

Сяргей, студэнт:
— Ну, асабіста мне запомніліся надзвычай жорсткія дзеянні ГУУС Мінска, кіравалі якімі фактычна Ярмошын ды ягоны намеснік Віктар Чыкін, падчас розных масавых акцыяў. Яшчэ ў горада з'явілася нейкая цяга да пампезнасці, вакол пачалі выстройвацца будынкі ў нейкім еўраазіяцкім стылі, узгадайце той жа саркафаг на Кастрычніцкай плошчы. Такое ўражанне, быццам бюджэт горада бяздонны... А з добрага, ну хіба што чысцей стала.

Марыя Сяргееўна, пенсіянерка:
— Нармальны быў мэр, талковы. І прэм'ер, глядзіш, добры будзе.

Валянцін, юрыст:
— З добрага... Ну я ведаю ЗАГС у Кастрычніцкім раёне маім адчынілі новы. Не ведаю больш. А з дрэннага – канешне ж, трагедыя на Нямізе, за якую, я лічу, Ярмошын цалкам нясе адказнасць. Ды і не мэр ён, яго ж не выбіраў ніхто. Звычайны старшыня гарвыканкама.

Мікалай, беспрацоўны:
— Ды менты сталі злыя, як сабакі, «беспредельничают»! Вунь у які пад'езд ні зайдзі – усюды наркаманаў процьма, а іх жа менты не чапаюць. Ды і ўвогуле ў горадзе брыдоты ўсялякай стала больш.

Марына Бабаева, навучэнка:
— Ну, Палац Рэспублікі ж так і не дабудавалі, здаецца. Больш нічога не ведаю.

Аляксей, рабочы:
— Я памятаю, як у 1995 годзе метрапалітэнаўскі страйк душылі. Вы памятаеце? Толькі людзі паспрабавалі свае законныя правы бараніць, як тут жа Ярмошын за справу ўзяўся – нагнаў у метро міліцыянтаў, якія сілком вымушалі кіроўцаў у цягніку садзіцца і працаваць. А колькі іх пазвальнялі, метрапалітэнаўцаў, пасля! Дасюль большасць на працу нідзе не бяруць. Адзін жа тады скончыў жыццё самагубствам, некаторых пасадзілі... Ужо тады ўсё з гэтым мэрам было зразумела.

Андрэй Сяргеевіч, выкладчык фізікі:
— Добрае за час кіравання – гэта тое, што ў цэнтры горада спынілі будоўлі там розныя, горад увогуле займеў лепшы выгляд. А з дрэннага, што тут адразу ўспомніш? Ну, транспарт дрэнна ходзіць...

Ігар, прыватны таксоўшчык:
— Не ведаю, дзе ён яшчэ вызначыўся, але свой прамы абавязак – дагляд за гарадскімі дарогамі — завадіў канкрэтна. Такіх руінаў нават рускія ў Грозным не нарабілі. Цікава, куды ён падзеў тыя грошы, якія кожны год здзіраюць на рамонт дарогаў з уладальнікаў аўтамабіляў? Я думаю, раз ён стаў прэм'ерам, то хутка немагчыма будзе праехаць па цэлай Беларусі. ■

ГАРАЧАЯ ЛІНІЯ

■ **Беларуская канстытуцыя са змяненнямі і дапаўненнямі, прынятая на рэферэндуме 1996 года, можа быць зменена ў сувязі з падпісаннем беларуска-расійскага Дагавора аб стварэнні саюзнай дзяржавы.**
Ва ўсякім выпадку старшыня Канстытуцыйнага суда Рыгор Васілевіч не выключае, што «ў сувязі са стварэннем беларуска-расійскай дзяржавы можа і ўзнікнуць пытанне пра неабходнасць карэкціроўкі канстытуцыі». Такую заяву Р.Васілевіч зрабіў на «круглым стале» «Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь у дзеянні», што прайшоў 13 сакавіка.
Праўда, пры гэтым Р.Васілевіч удакладніў: «Я не ведаю пра такія прапановы, я не бачыў такіх дакументаў». Для самога старшыні Канстытуцыйнага суда, які ўзначаліў КС толькі дзякуючы рэферэндуму 96-га года, прыняты ж тады з папраўкамі Асноўны закон «зусім нядрэнны».

■ **Міністэрствы і ведамствы Беларусі ўзялі шэфства над калгасамі і саўгасамі, каб забяспечыць паспяховую сяўбу.**
Савет міністраў Беларусі прыняў спецыяльную праграму развіцця агракомплексу. У адпаведнасці з праграмай, за міністэрствамі і ведамствамі замацаваныя падшэфныя гаспадаркі. Як паведаміла агенцтва «Росбізнесконсалтынг», міністэрства замежных справаў атрымала ў якасці «нагрузкі» калгас «Сцяг перамогі», Нацыянальны Банк Беларусі – калгас «50 гадоў БССР», Беларуская чыгунка – калгас «1 Мая». Міністэрству абароны дасталося ажно тры гаспадаркі.
Пастанова савета міністраў абавязвае «шэфаў» дапамагаць сваім «падшэфным» умацоўваць матэрыяльна-тэхнічную базу, камплектаваць кадры і г.д. Дзеля аказання дапамогі міністэрствы і ведамствы атрымалі дазвол бязвыплатна перадаваць сваю маёмасць «падшэфным». Дакумент таксама прапаноўвае маральна і матэрыяльна заахвочваць тых супрацоўнікаў, якія замест асноўнай працы едуць дапамагаць калгасам і саўгасам.

■ **Сенсацыя: як паведаміў в.а. прэзідэнта Расіі Уладзімір Пуцін, вядомы чачэнскі палявы камандзір Салман Радуеў быў выкрадзены спецслужбамі і дастаўлены ў Маскву. Па словах дырэктара ФСБ Мікалая Патрушава, асабістая ахова С.Радуева «нават і не здагадалася» пра тое, што іх шэфа скралі.**
Учора ж чачэнскаму камандзіру прад'явілі абвінавачванне – у бандытызме, тэрарызме, у арганізацыі выбуху на чыгуначным вакзале Пяцігорска, і г.д. М.Патрушаў сцвярджае, што Радуеў ужо паспеў прызнацца і ў арганізацыі замаху на прэзідэнта Грузіі Э.Шэварднадзе... Зрэшты, у чым толькі ні прызнаешся ў расійскіх турмах! Калі суд прызнае Радуева вінаватым па ўсіх пунктах, яму пагражае 25 гадоў адсідкі, пажыццёвае зняволенне або смяротнае пакаранне.

Курс наяўнага долара на «чорным рынку» 880

Марш Свабоды ў Дзень Канстытуцыі

Іван БАБІЧАЎ

Мінскія гарадскія ўлады далі дазвол на правядзенне ў Мінску «Маршу Свабоды-2». Збор удзельнікаў акцыі – 15 сакавіка на плошчы Якуба Коласа ў 18.00. Адтуль калона, перакрываючы рух транспарту, рушыць па праспекце Ф.Скарыны, вуліцах Сурганава і Багдановіча на аўтастанцыю на вуліцы Кульман.

Там, на заасфальтаванай пляцоўцы, вызваленай ад аўтобусаў, і адбудзецца мітынг.

Маршрут, узгоднены з гарадскімі ўладамі, задавальняе арганізатараў акцыі. Яны маюць намер скончыць святочнае шэсце ў Дзень Канстытуцыі мітынгам у падтрымку перамоваў паміж уладай і апазіцыяй, а таксама канцэртам вядомых беларускіх гуртоў. ■

Вясна... Суды апраўдваюць

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

Старшыня Мінскай абласной рады БНФ Валянцін Баранаў, які ў снежні мінулага года быў асуджаны Салігорскім раённым судом да сплаты штрафу ў памеры 29 мільёнаў старых рублёў — за арганізацыю несанкцыяванага шэсця ў вёсцы Красная Горка Салігорскага раёна, нечакана быў апраўданы судом вышэйшай інстанцыі.

Мінскі абласны суд, куды Баранаў не паленаваўся падаць скаргу, палічыў, што прысуд быў вынесены са значным парушэннем праваых нормаў, і адмяніў яго. Цяпер судовы марафон фактычна пачнецца з самай першай інстанцыі. ■

Эканомія на чыноўніках

Міхась КАРПОВІЧ

На мінулым тыдні А.Лукашэнка падпісаў дэкрэт №9 «Аб скарачэнні расходаў на ўтрыманне дзяржаўных органаў». У адпаведнасці з ім, дзяржаўныя органы усіх узроўняў – ад савета міністраў і адміністрацыі прэзідэнта да мясцовых органаў улады – атрымаюць фінансаванне ў памеры 90% ад запланаванага.

Тыя 10%, якія вызваляюцца ў выніку гэткай эканоміі, а гэта 4 мільярды 135 мільёнаў рублёў, у адпаведнасці з дэкрэтам, накіроўваюцца ў рэзервны прэзідэнцкі фонд – «на дадатковыя неадкладныя патрэбы аховы здароўя».

А.Лукашэнка «параіў» чыноўнікам менш выдаткоўваць на камандзіроўкі, на ўтрыманне службовых легкавікоў, на новае абсталяванне і г.д. ■

Паслоў – на радзіму

Рыгор БУЯН

У выніку ратацыі, праведзенай па указах А.Лукашэнкі 10 сакавіка, дыпламатычны корпус беларускага знешнепалітычнага ведамства значна парадзеў.

Як і прадказвала НАША СВАБОДА, на радзіму адкліканыя надзвычайныя і паўнамоцныя паслы Беларусі ў Польшчы Віктар Бурскі, у Кітаі і Манголіі — Вячаслаў Кузняцоў, пасол у Злучаным Каралеўстве Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі (і па сумяшчальніцтве ў Ірландыі) Уладзімір Шчасны, а таксама пасол у Аўстрыі Уладзімір Фісенка, які адначасова прадстаўляў Беларусь у міжнародных арганізацыях у Вене.

Афіцыйнай прычынай адклікання паслоў прэс-служба міністэрства замежных спраў называе планавую ратацыю, якая прадугледжаная палажэннем аб дыпламатычнай службе і планам ратацыі замежных установаў Беларусі. У неафіцыйных колах ходзіць іншая інфармацыя: Аляксандр Лукашэнка незадаволены правалам палітыкі на заходнім накірунку, што можа пацягнуць за сабой замену ледзь не ўсіх паслоў у краінах Заходняй Еўропы. ■

Лёс Клімава вырашыцца на вуліцы?

Вольга АНЦЫПОВІЧ

Сойм БНФ «Адраджэньне», які прайшоў у нядзелю, 12 сакавіка, прыняў заяву па судовым працэсе над дэпутатам Вярхоўнага Савета 13-га склікання Андрэем Клімавым.

Нагадаем, што вынясенне прысуду па справе Клімава, запланаванае на 9 сакавіка, было перанесена і адбудзецца 17 сакавіка ў 10.00 у памяшканні Ленінскага раённага суда. Многія палітычныя партыі, у тым ліку і БНФ, расцанілі гэты факт як ціск на аб'яднаную апазіцыю напярэдадні «Маршу Свабоды-2».

«Больш чым двухгадовае знаходжанне А.Клімава ў следчым ізалятары, судовы працэс над ім, які цягнецца ўжо 7 месяцаў, з'яўляюцца прамым доказам палітычнага характару гэтай «крымінальнай справы». Фактычна А.Клімаў стаў закладнікам рэжыму, і яго лёс будзе вырашацца ў залежнасці ад характару праведзеных вулічных і палітычных акцыяў апазіцыі», – паведамляецца ў заяве.

БНФ звярнуўся да ўсіх беларускіх апазіцыйных сілаў і міжнародных арганізацыяў з просьбай зрабіць усе магчымыя захады дзеля хутчэйшага вызвалення дэпутата Андрэя Клімава.

Таварыства беларускай мовы запрашае сваіх прыхільнікаў на вечарыну, прысвечаную 160-ым угодкам з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры Францішка Багушэвіча, якая адбудзецца ў Менску 21 сакавіка а 17 гадзіне ў кінатэатры «Змена», што на вуліцы Даўгабродскай, 4. Праезд аўтобусам № 19, трамваямі № 7 (з вакзала), 3, 6, 8 да прыпынку «Кінатэатр «Змена».

У праграме вечарыны – выступленні пісьменнікаў, дакументальная стужка «За Кушлянамі снег», прэзентацыя кніг «Беларусь» К. Тарасава і «Дзесяць вякоў беларускай гісторыі» У. Арлова і Г. Сагановіча, а таксама мастацкая частка.

Уваход вольны.

Новыя акадэмікі

Уладзімір ТРАЦЦЯКОЎ

8 сапраўдных членаў і 19 членаў-карэспандэнтаў – такое папаўненне атрымала Нацыянальная акадэмія навук Беларусі (НАНБ) пасля чарговай сесіі агульнага сходу, якая адбылася 10 сакавіка. Сесія зацвердзіла ўсе прадстаўленыя кандыдатуры акадэмікаў, членаў-карэспандэнтаў НАНБ, а таксама замежных і ганаровых членаў акадэміі.

Паводле вынікаў тайнага галасавання, у якім узялі ўдзел 66 акадэмікаў і 148 членаў-карэспандэнтаў НАНБ, сапраўднымі членамі беларускай Акадэміі сталі ў асноўным прадстаўнікі акадэмічнага дырэктарскага корпуса: дырэктар Інстытута тэхнічнай кібернетыкі Вячаслаў Танаеў, загадчык лабараторыі Інстытута фізікі Віталь Талкачоў, дырэктар Інстытута прыкладной фізікі Пётр Прахарэнка, дырэктар Інстытута праблемаў энергетыкі Аляксандр Міхалевіч, галоўны вучоны сакратар прэзідыума НАНБ Фёдар Лахвіч, дырэктар Інстытута праблемаў выкарыстання прыродных рэсурсаў і экалогіі Уладзімір Логінаў, дырэктар Цэнтральнага батанічнага сада НАНБ Уладзімір Рашэтнікаў і дырэктар Інстытута эканомікі Пётр Нікіценка.

Прыхільнасці акадэмічнай грамадскасці да навуковых кіраўнікоў выявіліся і ў выбарах членаў-карэспандэнтаў. Сярод 19 наноў абраных — дырэктар акадэмічнага Інстытута фізікі Мікалай Казак, генеральны дырэктар НВА «Інтэграл» Віктар Емяльянаў, дырэктар БелНДІ траўматалогіі і артапедыі міністэрства аховы здароўя Яўген Беланека і дырэктар БелНДІ эпідэміялогіі і мікрабіялогіі Леанід Цітоў.

Замежнымі членамі Нацыянальнай акадэміі навук абраныя вядомыя расійскія вучоныя — акадэмікі РАН Гурый Марчук, Аляксандр Самарскі, Віктар Панін, Уладзімір Шумны, Леанід Абалкін, Уладзімір Кудраўцаў, а таксама акадэмік Расійскай акадэміі медыцынскіх навук Валянцін Пакроўскі. Ганаровымі членамі Нацыянальнай акадэміі навук абраны народны мастак Беларусі Віктар Грамыка і беларускі паэт Васіль Зуёнак.

Асаблівасцю прайшоўшых выбараў можна лічыць тое, што два аддзяленні НАНБ не падтрымалі вучоных, якія займаюць высокія дзяржаўныя пасады. На прайшоўшым напярэдадні паседжанні Аддзялення фізіка-тэхнічных праблемаў машынабудавання і энергетыкі не набралі неабходнай колькасці галасоў для прадстаўлення ў члены-карэспандэнты НАНБ старшыня Дзяржаўнага камітэта па навуцы і тэхналогіях Віктар Гайсёнак і яго намеснік Уладзімір Байкоў, а на паседжанні Аддзялення гуманітарных навук і мастацтваў — старшыня Канстытуцыйнага суда Рыгор Васілевіч і міністр эканомікі Уладзімір Шымаў. ■

Неизвестный визит Урала Латыпова

Роман ЯКОВЛЕВСКИЙ

В минувший четверг находящийся в Берлине вице-премьер и министр иностранных дел Беларуси Урал Латыпов *категорически отверг появившееся в последнее время в западной и российской прессе сообщение о том, что скоро на территории его республики*, в непосредственной близости от границ члена НАТО Польши, *вновь будут размещены российские ядерные ракеты*. Он заявил: «В Конституции Беларуси ясно записано, что наше государство свободно от ядерного оружия. Так оно и будет». Об этом сообщила *Berliner Zeitung*.

Обращает на себя внимание тот факт, что, кроме немецкого издания, данное заявление У.Латыпова, как и информация о его визите в Берлин, были полностью проигнорированы государственными СМИ Беларуси и пресс-службой его ведомства. Именно по четвергам в МИД РБ проходят традиционные брифинги для журналистов. Но 9 марта, по неизвестным причинам, пресс-секретарь Урала Латыпова ничего по поводу нахождения своего шефа в Берлине не сказал.

Фота REX/ProMedia

В комментариях зарубежных СМИ акцентируется внимание на то, что, несмотря на то, что Урал Латыпов назвал утверждения СМИ о размещении ядерного оружия в Беларуси абсолютно беспочвенными, он *подтвердил совместные намерения Москвы и Минска*, о которых в последнее время активно заявляли российские официальные лица: *согласованно реагировать на планы США по созданию системы ПРО*. Правда, о каких-либо конкретных мерах, направленных на поддержание стратегического паритета в мире, ни одна сторона еще не сообщала. Министр признался также в том, что Беларусь обижена на Запад за то, что он, уделяя большое внимание отношениям с Москвой и Киевом, в то же время совершенно «близоруко» игнорирует Минск, и напомнил, что, в отличие от Украины, *Беларусь, добровольно передав все ядерное оружие России, не получила за это никакой благодарности или компенсации*. ■

«Дзень Волі» ідзе

Аляксей СТАЎСКІ

Агульным лікам у васемнаццаці гарадах Беларусі былі пададзеныя заяўкі ў мясцовыя органы ўлады на правядзенне ў «Дзень Волі» 25 сакавіка шэсцяў і мітынгаў.

Пра гэта паведаміў на адбыўшымся ў мінулую суботу Сойме БНФ намеснік старшыні гэтай арганізацыі Вячаслаў Сіўчык. Па яго ных словах, яшчэ ў дванцаці населеных пунктах плануецца правесці святочныя пікеты. ■

Маладыя рыхтуюць з'езд

Алесь ШМЯЛЁЎ

Маладзёны з партыі БНФ, якія збіраюцца зарэгістравацца ў міністэрстве юстыцыі як арганізацыя «Малады Фронт», напярэдне вызначылі дату свайго трэцяга з'езда. Ён мусіць адбыцца першага-другога ліпеня гэтага года. На з'ездзе, як і звычайна, акрамя вырашэння стратэгічных пытанняў, плануецца выбраць новыя кіруючыя органы арганізацыі. Нагадаем, што на мінулым з'ездзе ў лютым 1999 года старшынёю на другі тэрмін запар быў абраны Павал Севярынец, які ўзяў сабе ў намеснікі дзесяць чалавек. ■

Вось Багдад-Мінск стане рэальнасцю

Алесь ПАЎЛОВІЧ

Ужо у гэтым годзе ў Іраку будзе адчыненае пасольства Беларусі, паведамляюць дасведчаныя крыніцы з МЗС. Працаваць у амбасадзе будзе не менш за шэсць супрацоўнікаў з Беларусі, што з'яўляецца вышэй за сярэдні паказчык колькасці персаналаў дыпламатычных прадстаўніцтваў нашай краіны за мяжой.(Да прыкладу, у суседняй Латвіі працуе чацвёра беларускіх дыпламатаў). Узнікае пытанне, чым будуць займацца беларусы ў Іраку, калі на сённяшні дзень супрацоўніцтва з гэтай краінай мінімальнае?

Аказваецца, беларускія ўлады абяцаюць зрабіць адносіны з рэжымам Садама Хусейна ў хуткім часе вельмі інтэнсіўнымі. Паводле дасведчаных крыніцаў, падпісаная дамова аб пастаўках у Ірак 150 аўтамабіляў МАЗ і 10 тысяч бабруйскіх шынаў. Гэта як першы блін альбо крок. Потым, згодна з пратаколам аб павелічэнні сувязяў, будзем купляць у Ірак сыравіну, ім прадаваць нашу сталь, абменьвацца творчымі калектывамі, абучаць іракскіх студэнтаў у нашых ВНУ і ўвогуле сябраваць як мага крапчэй. Карацей, рабіць усё тое, што, згодна з рашэннем ААН, рабіць не варта, пакольні прызнана, што Хусейн дыктатар і агрэсар, і дапамагаць яму значыць падтрымліваць небяспечны рэжым. Аднак гэтыя засцярогі ААН, відаць, турбуюць беларускае кіраўніцтва менш за ўсё. Зноў прадэманстравана, што адзін рэжым з другім заўсёды дамовяцца, а на тое, што сяброўства з Іракам яшчэ больш скампраметуе ўсіх беларусаў у вачах свету, уладам проста напляваць.

Варта адзначыць, існуе таксама небяспека таго, што Беларусь паспрабуе гандляваць з іракцамі зброяй. Пададзрэнні, што гэта ўжо робіцца праз пэўных пасрэднікаў, неадназова гучалі, аднак дагэтуль не былі пацверджаныя. Усё ж гандлёвы абарот з Іракам з-за сваёй мізэрнасці быў даволі празрыстым. Цяпер сітуацыя можа змяніцца. Калі насуперак эмбарга ААН з Беларусі будуць наладжаныя пастаўкі сталі, абсталявання, станкоў і прыстасаванняў, на што прэтэндуюць іракцы, то пад іх прыкрыццём з'явіцца немалыя магчымасці гандляваць і прадукцыяй вайсковага прызначэння. Спакуса такая існуе, і цяжка прадказаць, ці адмовяцца беларускія ўлады ад магчымасці лёгка зарабіць патрэбную ім цяпер валюту на іракскім вайсковым рынку. Бо на забарону ААН весці вайсковае супрацоўніцтва з Іракам нашыя могуць пагглядзець гэтаксама, як і на эмбарга проста гандляваць з іракцамі. З чым яны ўжо не лічацца. ■

За свабоду!
За Беларусь!

Збор у сераду, 15 сакавіка, у 18:00
на сталічнай плошчы Якуба Коласа.
Патэлефануйце сваім сябрам і знаёмым!

Кантрабандныя людзі

Сяргей АСТРАЎЦОЎ

Учора, 13 сакавіка, у Гродне распачаўся суд над удзельнікамі міжнароднай групоўкі, якая займалася перакідкай нелегальных мігрантаў праз Беларусь на Захад. На лаве падсудных апынуліся 10 чалавек — літоўцы, беларусы, палякі, нават індыйцы. Справу давялі да суда гродзенскія памежнікі разам з КДБ.

Гродзенскі памежны атрад ахоўвае 165 кіламетраў мяжы з Польшчай і 32 км — з Літвой. Летась яны затрымалі 9 буйных групаў нелегалаў, якія спрабавалі перабрацца праз мяжу. У некаторых групах было па 20-30 чалавек — уцекачоў з краінаў Афрыкі і Азіі. Агулам гэтых небарак трапілася за год 188 — у пяць з паловай разоў болей, чымсьці ў 1998 годзе.

Большасць затрыманых трапляе да нас з Расіі, куды іх і адсылаюць назад. Для справаздачы схапіць вялікую групу нелегалаў — добра, але тады памежніцкае начальства ламае галовы: дзе іх размясціць? Просяць міліцыю, каб узяла ў свой ізалятар. Астатніх садзяць на сваю гаўптвахту (дзе ўсяго 10 ложкаў), ставяць на прадуктовы ўлік, як жаўнераў. Потым прыносяць пайку з салдацкай сталоўкі «сваім» в'етнамцам і пакістанцам, водзяць у прыбіральню пад аўтаматам. За ўсе гэтыя «паслугі» потым спаганяюць аплату. За ўвесь 1999 год удалося спагнаць 2 тысячы долараў і мільярд рублёў.

Памежнікі шчыра кажуць: умоў для ўтрымання нелегалаў у Гродне няма. Тое самае яны казалі і прадстаўніцы Вярхоўнага камісара па справах уцекачоў ААН сп-ні Кунашыта. Тая прыязджала ў атрад з тэлеапаратарам, распытвала арыштаваных нелегалаў: ці не хацеў бы хто з іх папрасіць прытулку ў Беларусі? Не, ніхто не хоча. Госця паабяцала 200 тысяч долараў на арыштанцкае памяшканне для нелегалаў.

Зрэшты, самі «кантрабандныя людзі» памежнікаў цікавяць не ў першую чаргу. Колькасць уцекачоў штогод павялічваецца, аднак самі яны перабрацца праз колішнюю савецкую мяжу, абсталяваную калючым дротам і сігналізацыяй, не ў стане. Галоўнае — самі кантрабандысты, якія займаюцца перапраўкай праз мяжу людзей. «Афраазіяты», па словах намесніка начальніка памежнага атрада М.Канавалава, з'яўляюцца, па сутнасці, «жывым таварам». І калі яны прызнаюцца ў спробе перайсці мяжу, іх вызваляюць ад крымінальнай адказнасці, выкарыстоўваюць у якасці сведкаў.

Кантрабандны бізнес застаецца вельмі прыбытковым, з кожнага нелегала бярэцца 2-2,5 тысячы долараў. За апошні час адбываецца папросту росквіт «жывой кантрабанды». Па-першае, год таму па амністыі выйшлі з турмы некаторыя «спецыялісты» гэтай справы, якія ізноў ёю заняліся. Па-другое, кантрабандысты перабіраюцца да нас з Польшчы, наймаюць кватэры, дамы, кіруюць з беларускай тэрыторыі. Рэч у тым, што ў Польшчы павялічаны тэрмін пакарання за такія злачынствы – да 7-12 гадоў. У нас жа за гэта даюць «толькі» 5 гадоў.

Летась былі выяўленыя дзве злачынныя групоўкі. Трох палякаў затрымалі «на гарачым». Яны займаліся назіраннем у памежнай зоне і радыёперахопам, паглыбляліся на нашую тэрыторыю да 800 метраў, каб прыняць групу нелегалаў. Аднак не ўсіх палякаў удалося прыцягнуць да адказнасці.

Зрэшты, у нашых трох краінах звычайна працуюць «выканаўцы». Арганізатары кантрабанды людзьмі знаходзяцца, напрыклад, у Маскве, хоць гэта неабавязкова расіяне. З дапамогай расійскіх спецслужбаў былі затрыманыя злачынцы ў Маскве і Калінінградзе. Але аперацыі па пераходзе беларуска-польскай мяжы могуць задумвацца і рыхтавацца нават у далёкай Індыі. Падпалкоўнік М.Канавалаў распавёў пра аднаго з «босаў» нелегальнай перапраўкі людзей: сядзіць сабе чалавек на Кіпры, у яго чатыры мабільныя тэлефоны рознага колеру, па іх ён кіруе адначасова некалькімі «памежнымі» акцыямі.

У нямецкай разведцы існуе аддзел па барацьбе з нелегальнай міграцыяй, супрацоўнікі якога дзейнічаюць па-за межамі Германіі — у месцах, дзе фармуюцца групы нелегалаў. Для заходніх краінаў іхнае нашэсце – вялікая праблема. Таму яны сёння вельмі зацікаўленыя, каб «жалезная заслона» на беларуска-польскай мяжы захавалася. Захад нават гатовы фінансаваць яе рапарацыю. Палякі таксама заўжды цікавяцца ў нашых памежнікаў: дзе, на якіх адмежжах калючы дрот падзёрся альбо сапсавалася сігналізацыя, каб больш пільна ахоўваць гэтыя месцы. Літоўцы, дарэчы, таксама збіраюцца адрамантаваць сваю частку былой савецкай мяжы, дрот і ўсё астатняе будуць купляць у расіянаў.

Фота IREX/ProMedia

Але літоўска-беларускую мяжу ніхто не збіраецца пакрываць калючым дротам. Літоўцы атрымалі ад еўрапейскіх арганізацыяў усюдыходы і верталёты. У нас таксама ёсць памежная авіяцыя, у Паставах. Але няма паліва, і тэхніку трэба рамантаваць, бо старая. А.Лукашэнка, быццам бы, абяцаў на гэта грошы, але іх пакуль няма.

Літоўцы пачалі ўжо выкарыстоўваць сучасныя 30-метровыя «цеплавізійныя» вежы, якія кантралююць мяжу і ўдзень, і ўначы. Але для нашых гэта — задарагое «задавальненне». Хаця яны спасылаюцца на тое, што вежы гэтыя добрыя толькі на адкрытай мясцовасці. А наша мяжа з палякамі з большага праходзіць па лясах і рэках.

Дарэчы, нелегальна выехаць з Беларусі спрабуюць не толькі «афраазіяты». Нашы таксама часам трапляюцца з падробнымі пячаткамі ў пашпартах. Нядаўна былі затрыманыя дзве дзяўчыны, якія збіраліся займацца за мяжой «першай старажытнай прафесіяй». Хаця колькасць пашпартных падробак змяншаецца. Можа, дзякуючы таму, што быў арыштаваны гродзенец, які меў у дыпламаце паходную друкарню: 170 гатовых клішэ розных службаў – авіярэйсаў, мытных, ДАІ і г.д., у тым ліку і замежных. ■

Заслона для «харчовых чаўнакоў»

Канстанцін УВАРАЎ

З пачатку 2000 года работнікамі Магілёўскай мытні пры спробах незаконнага вывазу за межы краіны было затрымана тавараў на агульную суму больш чым 1,5 мільёна беларускіх рублёў.

Нягледзячы на дзеянне ўсялякіх забаронаў, працягваюцца, у прыватнасці, спробы вывазу ў Расію прадуктаў харчавання.

Напрыклад, нядаўна адзін з жыхароў Мсціслава (Магілёўская вобласць) спрабаваў правезці праз мяжу 250 літраў малака, 100 пачак тварагу і 20 кілаграмаў масла. За ўсё гэта яму давялося выплаціць падвоеную цану — 230 тысяч беларускіх рублёў.

Усяго ж з часу дзеяння забароны на вываз за межы краіны, без адпаведнага дазволу, некаторых відаў тавараў магілёўскія мытнікі канфіскавалі рознай прадукцыі на суму каля 45 мільёнаў рублёў. ■

ГРОШЫ

Нясіце вашы грошыкі...

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

20 сакавіка міністэрства фінансаў Беларусі запускае ў абарот аблігацыі дзяржаўнай валютнай пазыкі. Урад чарговы раз прапануе беларусам даверыцца яму і згуляць у латарэю.

Як паведаміў намеснік міністра фінансаў Яўген Сіняўскі, усяго дзяржава хоча пазычыць у сваіх грамадзянаў 10 мільёнаў долараў. Гэтая сума, дарэчы, ужо закладзеная ў бюджэт 2000 года – настолькі мінфін упэўнены, што здолее выцягнуць з беларусаў гэтыя сродкі.

Працэс выцягвання будзе выглядаць наступным чынам: 20 сакавіка банк-агент «Беларусбанк» пачынае продаж аблігацыяў выйгрышнай пазыкі наміналам у 100 долараў кожная. Іх можна будзе набыць у любым філіяле банка. Аблігацыі выпісваюцца «на прад'яўляльніка». Тэрмін абарачэння аблігацыі – адзін год, даходнасць – 8% гадавых.

Даход, атрыманы пасля пагашэння аблігацыі, не трэба будзе дэклараваць, ён вызваляецца ад падатку. Па словах Я.Сіняўскага, дзяржава цалкам гарантуе як вяртанне ўкладзеных грошай, так і сплату працэнтаў па іх. Сродкі, атрыманыя такім чынам, мінфін плануе накіраваць на пагашэнне існуючых запазычанасцяў і на іншыя дзяржаўныя патрэбы.

Цікавай асаблівасцю беларускай дзяржаўнай пазыкі з'яўляецца тое, што, хоць мінфін і абяцае 8% гадавых, але гэта зусім не значыць, што праз год кожны шчаслівы ўладальнік каштоўнай паперы аўтаматычна атрымае 108 долараў замест сваіх ста. Усё куды цікавей. Першы выпуск аблігацыяў (10.000 штук, усяго на мільён долараў) будзе выйгрышным. Што гэта значыць?

Фота IREX/ProMedia

Як патлумачыў начальнік упраўлення рынку каштоўных папераў міністэрства фінансаў Сяргей Ціннікаў, штоквартальна паміж уладальнікамі аблігацыяў будзе праводзіцца розыгрыш. Пераможцы атрымаюць па 10 долараў на аблігацыю, выйгрышнай будзе кожная пятая каштоўная папера. Такім чынам, уклаўшы свае 100 долараў на год у дзяржаўную скарбонку, можна тэарэтычна атрымаць зверху 40 долараў (кожны квартал па 10). Аднак гэтаксама можна не атрымаць нічога – цэлы год дзяржава будзе карыстацца вашымі зберажэннямі бясплатна.

Каб больш заахвоціць грамадзянаў набываць аблігацыі, міністэрства фінансаў абяцае праз год, калі скончыцца тэрмін пазыкі, правесці сярод шчаслівых уладальнікаў каштоўных папераў яшчэ адзін дадатковы розыгрыш – рэчавых прызоў беларускай вытворчасці (тэлевізараў, халадзільнікаў і г.д.) на суму 15 тысяч долараў. Апроч таго, намеснік міністра Я.Сіняўскі ўзгадаў пра «суперпрызы»: калі грамадзяне раскупяць увесь наклад аблігацыяў (100.000 штук, на суму 10 мільёнаў долараў), то дадаткова будуць разыгрывацца яшчэ дзве кватэры – адна- і трохпакаёвая – у любым абласным цэнтры Беларусі, у тым ліку і ў Мінску.

І апошні штрых: на пытанне «А калі чалавеку тэрмінова спатрэбяцца грошы, і ён захоча вярнуць аблігацыю назад?» Сяргей Ціннікаў, ва ўпраўленні якога была распрацавана канцэпцыя валютнай аблігацыі, адказаў: «Мы адразу папярэджваем, што тэрмін размяшчэння валюты – адзін год. Асоба, якая захоча вярнуць свае долары датэрмінова, мусіць звярнуцца ў мінфін, і тады, можа быць, мы прымем рашэнне аб звароце грошай».

Шматгадовы досвед паказвае, што азартныя гульні з дзяржавай ні да чаго добрага звычайна не прыводзяць. Аднак вырашаць, ці варта даваць свае зберажэнні дзяржаве пад яе гарантыі, усё ж давядзецца вам. ■

ГІСТОРЫЯ

Стары Брэст

У Брэсце пачалася праца над зборнікам, прысвечаным гісторыі горада ў 1919-1939 гады

Валянціна КАЗЛОВІЧ

Брэсцкае грамадскае аб'яднанне «Стары горад» і Дзяржаўны архіў Брэсцкай вобласці пачалі працу над дакументальным зборнікам, прысвечаным гісторыі прыгранічнага Брэста перыяду 1919-1939 гадоў.

Да цяперашняга часу гэты перыяд з гісторыі горада застаецца малавядомым для шырокага кола грамадскасці, бо шматлікія ранейшыя выданні прадстаўлялі падзеі тых гадоў у пераказе ідэолагаў савецкіх часоў.

Як вядома, у 1919-1921 г.г. памежны горад знаходзіўся ў цэнтры ваенных дзеянняў паміж польскімі і савецкімі войскамі, а ў сакавіку 1921 года Брэст-Літоўск, згодна з Рыжскім мірным дагаворам, адышоў да Польшчы і стаў называцца Брэст-над-Бугам.

На працягу амаль двух дзесяцігоддзяў горад быў цэнтрам Палескага ваяводства і перажыў нямала драматычных падзеяў, якія адназначна ацэньваць нельга і цяпер. Напрыклад, 1939 год у жыцці горада савецкія гісторыкі прадстаўлялі як год вызвалення ад польскай улады і ўз'яднання Усходняй і Заходняй Беларусі.

Пра тое, што для многіх людзей гэта стала трагедыяй, афіцыйна не ўзгадвалася. Як, зрэшты, і пра тое, што ў верасні 1939 года ў Брэсце адбыўся сумесны парад савецкіх і нямецкіх войскаў. Паводле словаў кіраўніка «Старога горада» Ірыны Лаўроўскай, у зборнік будуць уключаныя дакументы, якія адлюстроўваюць колькасны, нацыянальны і прафесійны склад насельніцтва.

Сюды ж увойдзе інфармацыя аб стане тагачаснай гарадской гаспадаркі, прамысловасці, аховы здароўя, адукацыі, дзейнасці органаў самакіравання і шмат якія іншыя дакументы. Зборнік плануецца выдаць на беларускай мове, а факсімільныя копіі архіўных дакументаў будуць прадстаўлены на мове арыгіналу. ■

Пакаянне

Папа Рымскі Ян Павел II у нядзелю правёў набажэнства ў Ватыкане, падчас якога папрасіў прабачэння за ўсе грахі і памылкі каталіцкай царквы. Гэтае пакаянне з'явілася часткаю новай праграмы Ватыкана ў гонар пачатку новага тысячагоддзя.

Апрануты ва ўсё цёмна-пурпурнае – колер пакарання, Папа Рымскі прасіў прабачэння ў Госпада за ўсе грахі каталікоў, учыненыя за ўвесь час існавання царквы. Аднак яго-ная «прамова» была пабудаваная на агульных словах – Ян Павел II не сказаў нічога канкрэтнага ні пра Халакост, ні пра інквізіцыю, ні пра крыжовыя паходы.

Большасць каталікоў свету вельмі пазітыўна паставіліся да такога ўчынку 79-гадовага Яна Паўла II. Сапраўды, царкве ёсць за што прасіць прабачэння – за жахлівыя дзеянні інквізіцыі, рэлігійныя войны, дыскрымінацыю жанчынаў, пасіўнасць каталіцкіх святароў ў дачыненні да пераследу яўрэяў, асабліва падчас нацысцкага генацыду. Таму пакаянне Папы Рымскага стала таксама аб'ектам крытыкі з розных бакоў – на думку крытыкаў, пералічэнне царкоўных памылак было недастаткова падрабязным. Напрыклад, галоўны рабін Ізраіля Мейр Лаў заявіў, што ён быў «глыбока пакрыўджаны» тым, што Ян Павел II не ўзгадаў пра Халакост яўрэяў. ■

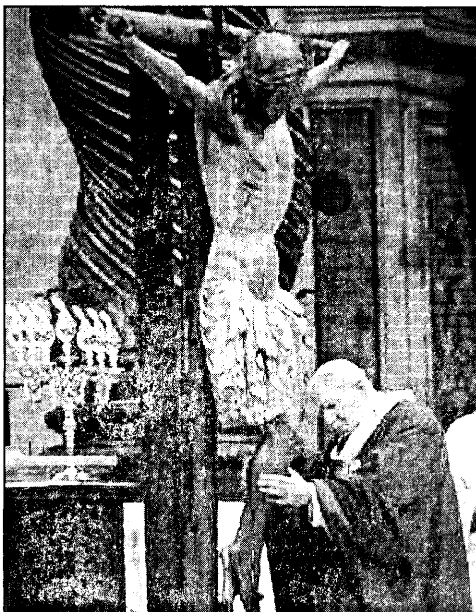

Цяжкія металы – у румынскіх рэках

У Румыніі – зноў экалагічная катастрофа. Як паведаміў афіцыйны Бухарэст, у ноч на 10 сакавіка ў мястэчку Бая Борша адходы аднаго дзяржаўнага прадпрыемства па перапрацоўцы поліметалічных рудаў прарвалі ахоўную дамбу і разліліся ў раку Вішэу, якая злучаецца праз сістэму водных артэрыяў з ракой Ціса. Такім чынам у водах румынскіх рэкаў аказалася каля 20 тонаў адходаў, што ўтрымліваюць цяжкія металы, а таксама і іншыя шкодныя рэчывы. Румынія, да свайго гонару, амаль адразу папярэдзіла пра надзвычайнае здарэнне ўрады Венгрыі і Украіны, а таксама сакратарыят Дунайскай камісіі ў Вене.

Цяпер праца прадпрыемства прыпыненая, больш за тры тысячы чалавек займаюцца ліквідацыяй наступстваў катастрофы.

На думку шэрагу спецыялістаў, асноўны экалагічны ўдар прыйдзецца ўсё ж менавіта на румынскія рэкі, бо ў вялікай вадзе Цісы і Дуная шкодныя рэчывы ўжо будуць не такімі моцнадзейнымі і з цягам часу стануць амаль нейтральнымі. Страты, панесеныя Румыніяй у выніку гэтага здарэння, ацэньваюцца ў дзесяткі мільёнаў долараў, а аднаўленне забруджаных тэрыторыяў зойме не менш за 8-10 гадоў.

Нагадаем, што зусім нядаўна свет быў шакіраваны надзвычайнай навіной з Румыніі, калі некалькі рэкаў былі смяротна атручаныя выкідам цыянідаў. Чакалася, што істотная шкода магла быць нанесеная Дунаю і Чорнаму мору. ■

Германія спрашчае правілы ўезду для замежнікаў

МЗС Германіі выпрашыў спрасціць уезд у краіну для замежных грамадзянаў, якім патрабуецца ўязная віза. Пра гэта паведаміла агенцтва Росбізнесканcалтынг.

У выпадку, калі адказныя асобы ў нямецкіх амбасадах і консульствах у іншых краінах сумняваюцца, ці варта пускаць замежніка ў Германію, гэтая праблема мусіць быць адназначна вырашаная на карысць уезду грамадзяніна. Менавіта такое прадпісанне разаслала міністэрства замежных справаў Германіі ад імя свайго патрона – міністра Ёшкі Фішара.

У той жа час знешнепалітычнае ведамства Германіі не збіраецца непазбыняць барацьбу з нелегальнай іміграцыяй. Тыя замежнікі, якія трапілі ў «чорныя спісы» як магчымыя злачынцы, не атрымаюць візу на ўезд у краіну, паведамляе выданне *Frankfurter Rundschau*. ■

Неделікатнае Зімбабве

Вялікабрытанія вырашыла адклікаць свайго амбасадара з Зімбабве ў знак пратэсту супраць «грубага парушэння міжнароднага права».

Рашэнне адклікаць амбасадара было прынятае пасля таго, як мытнікі Зімбабве арыштавалі, а потым і распакавалі брытанскую дыпламатычную пошту. Праўда, спецыяльныя прыстасаванні для сувязі, якія знаходзіліся ў дыппакетах, пасля вярнуліся да сваіх гаспадароў. Зімбабвійскія мытнікі цяпер сцвярджаюць, што ў іх узніклі «падазрэнні» наконт шасцітоннага грузу брытанскай дыпламатычнай пошты, калі ім паведамілі, што там утрымліваюцца «лісты».

Намеснік міністра замежных справаў Піцер Хейн заявіў, што перахоп дыппошты – крок, не варты цывілізаванай дзяржавы. Урад Зімбабве, аднак, выступіў у абарону сваіх дзеянняў: па сцвярджэнні афіцыйных асобаў, Брытанія аказвала дапамогу «падрыўным элементам» у Зімбабве, і таму ў пакетах магла быць зброя. ■

Польская дзяржава адсвяткавала сваё 1000-годдзе

У нядзелю ў старажытнай сталіцы Польшчы, горадзе Гнезна, адбылося ўрачыстае святкаванне тысячагоддзя ўзнікнення Польскай дзяржавы. На цырымонію былі запрошаныя прэзідэнты суседніх з Польшчай краінаў – Германіі, Славакіі, Венгрыі, Літвы. Прэзідэнт Украіны Леанід Кучма мусіў адмовіцца ад удзелу ў свяце з нагоды буйной трагедыі на шахце ў Луганскай вобласці. Не прыехаў таксама і прэзідэнт Чэхіі Вацлаў Гавел – яго зноў падвяло кепскае здароўе.

Як паведаміла ВВС, у праграму святкаванняў увахodзіла святочнае набажэнства і тэледэбаты з удзелам прэзідэнтаў. Акрамя таго, прэзідэнты заклалі першы камень новага Еўрапейскага каледжа.

Роўна тысячу гадоў таму германскі імператар Атон Трэці сустрэўся з польскім князем Баляславам Адважным, які аб'яднаў некалькі славянскіх плямёнаў у адзіную дзяржаву. Падчас свайго паломніцтва на магілу святога Адальберта ў Гнезна Атон Трэці абвясціў Польшчу суверэннай дзяржавай і неад'емнай часткай хрысціянскай сям'і еўрапейскіх краінаў. ■

Працяг тэмы глядзіце на стар.6

Барацьба з голадам – толькі для «сваіх»

Французскае гуманітарнае агенцтва «Барацьба з голадам» завяршае вывад усіх сваіх супрацоўнікаў з Паўночнай Карэі, бо пхеньянскія ўлады паставілі заходнікам занадта жорсткія ўмовы «супрацоўніцтва».

Зрэшты, гэтае «супрацоўніцтва» выглядала вельмі проста: міжнародная супольнасць пастаўляла ежу ў Паўночную Карэю, а ўлады гэтыя прадукты размяркоўвалі. Але нават тут хітрыя карэйцы шукаюць для сябе пэўную выгаду. Як сцвярджаюць прадстаўнікі агенцтва, Пхеньян настойвае на сваім поўным кантролі над размеркаваннем харчавання – і размяркоўвае яго сярод тых, хто больш «патрафіць» цяперашняму рэжыму Кім Чэн Ира, а не сярод тых, хто сапраўды мае патрэбу ў ежы. У выніку шмат якія паўночнакарэйскія грамадзяне па-ранейшаму паміраюць ад голаду, хоць ААН пастаўляе туды вялікую колькасць харчавання. ■

Дзецям да 18 – забараняецца...

Улады Латвіі афіцыйна абвясцілі ўсіх юнакоў і дзяўчат ва ўзросце да 18 гадоў дзецьмі і забаранілі ім працаваць мадэлямі і браць удзел у конкурсах прыгажосці.

Гэты крок стаў адказам на гучны скандал вакол «педафілаў ва ўрадзе», які разразіўся ў канцы мінулага года. Як вядома, летась спецыяльная парламенцкая камісія правяла ўласнае расследаванне і абвінавацiла ў разбэшчванні малалетніх хлопчыкаў прэм'ер-міністра Андрыса Шкеле, міністра юстыцыі Валдыса Біркаўса і інш.

Прыхільнікі новага закона аб прызнанні падлеткаў ва ўзросце да 18 гадоў дзецьмі мяркуюць, што ён зможа нарэшце абараніць іх ад сексуальнага гвалту. ■

Небяспечная піратэхніка

33 чалавекі загінулі, дзесяткі раненыя ў выніку выбуху на піратэхнічнай фабрыцы ў Кітаі

Выбух адбыўся на прыватнай фабрыцы па вытворчасці піратэхнікі ў горадзе Піньсянь на Усходзе Кітая ў правінцыі Цзянсі. Пра гэта паведаміла агенцтва Сіньхуа.

Цяпер паліцыя і спецыяльна створаны следчы камітэт высвятляюць прычыны гэтага смяротнага выбуху. Пакуль што вядома, што фабрыка працавала з дазволу ўрада, яе ўладальнікамі былі два жыхары горада Піньсянь. Адзін з уладальнікаў загінуў падчас выбуху, другі ж апынуўся за кратамі. ■

Трагедыя на шахце

Буйная трагедыя адбылася ў мінулую суботу ва Украіне. У шахце загінула адразу 80 гарнякоў. Спецыялісты сцвярджаюць, што такога жаху ў сучаснай гісторыі Украіны яшчэ не адбывалася ніколі, хоць, на жаль, выбухі і іншыя катастрофы на шахтах ужо не ўспрымаюцца як нешта экстраардынарнае.

У суботу, 11 сакавіка, у 13.35 на шахце імя Баракова, якая належала холдынгавай кампаніі «Краснадонвугаль» (Луганская вобл.), падчас правядзення рамонтных працаў на глыбіні 664 метры адбыўся выбух метану.

Як паведаміла ўкраінскае міністэрства па пытаннях надзвычайных сітуацыяў, усяго ў гэтую змену працавала 277 чалавек. Агенцтва Росбізнескансалтынг сцвярджае, што ў момант выбуху непасрэдна пад зямлёй знаходзіліся 92 чалавекі. Пасля таго, як метан выбухнуў, пяцёра шахцёраў здолелі самастойна выбрацца на паверхню, яшчэ сем параненых былі знойдзеныя і выцягнутыя наверх выратавальнікамі. Адзін з іх знаходзіцца ў крытычным стане.

У выратавальных працах бралі ўдзел 33 аддзяленні горнавыратавальных частак, у тым ліку – 11 супрацьпожавых брыгадаў.

Паводле папярэдніх дадзеных, прычынай аварыі на шахце стаў выбух вугальнага пылу. Найбольш верагодна, што гэты выбух адбыўся з-за грубага парушэння тэхнікі бяспекі.

Дарэчы, як паведаміла міністэрства працы і сацыяльнай палітыкі Украіны, летась у вугальнай прамысловасці загінула 297 чалавек, у 1998 годзе – 360. Да аварыі на шахце імя Баракова ў 2000 годзе на шахтах Украіны загінула каля 40 чалавек.

З нагоды трагедыі была тэрмінова ўтвораная ўрадавая камісія, на чале якой стаў прэм'ер-міністр краіны Віктар Юшчанка. Прэзідэнт Украіны Леанід Кучма і Віктар Юшчанка таксама былі вымушаныя адмяніць свае візіты ў замежжа.

Учора і сёння ва ўсёй Украіне – жалоба па загінуўшых гарняках. Учора ў Краснадоне пачаліся пахаванні. Урад ужо выдзеліў 10 мільёнаў грывень (каля 1 мільёна 800 тысяч долараў) на аказанне фінансавай дапамогі сем'ям шахцёраў.

Віктар Юшчанка заклікаў да закрыцця ўсіх украінскіх шахтаў, дзе немагчыма забяспечыць бяспеку працуючых гарнякоў. Паводле афіцыйных дадзеных, тыя ці іншыя хібы ў забеспячэнні тэхнікі бяспекі маюць да 80% усіх шахтаў Украіны. ■

750 тысяч долараў – на сметнік

На мінулым тыдні стала вядома, што авіябудаўнічая карпарацыя *Boeing* выкінула на сметнік два новыя элементы міжнароднай касмічнай станцыі «Альфа». Кошт «памылкі» склаў 750 тысяч долараў.

Кіраўніцтва кампаніі ўжо прапанавала амерыканскаму ўраду выплаціць кампенсацыю за страту двух бакаў для «Альфы». Гэтыя элементы былі выпадкова выкінутыя на сметнік у Цэнтры касмічных палётаў імя Маршалла.

Бакі для захавання азоту і кіслароду былі ў лютым вывезеныя з тэрыторыі мантажна-выпрабавальнага корпуса, каб вызваліць месца для іншага элемента касмічнай станцыі. Потым пра іх *забыліся* і *нават нераспакаванымі* адправілі на сметнік. На шчасце, існаваў яшчэ дадатковы, запасны камплект, якім цяпер карыстаюцца пры зборцы элементаў станцыі. Такім чынам, графік працаў практычна *не* пацярпеў, але... зноў патрэбны запасны камплект, для стварэння якога спатрэбіцца дадатковыя сродкі. ■

У Рызе зноў савецкія танкі

Але на гэты раз – у якасці падарунка

«Каралеўскі» падарунак зрабіла Чэхія латвійскаму міністэрству абароны. На мінулым тыдні ў сталіцу Латвіі былі дастаўленыя тры танкі Т-55 савецкай вытворчасці, паведамляе агенцтва «Новости». Гэта падарунак чэскага ўрада. Дагэтуль незалежная балтыйская рэспубліка не мела ўласных танкаў, усе яны былі выведзеныя разам з расійскімі часткамі ў пачатку 90-х гадоў.

Мяркуецца, што дарагі падарунак будзе выкарыстоўвацца ў цэнтры ваеннай падрыхтоўкі ў Адажы пад Рыгай. ■

Матэрыялы паласы падрыхтаваў Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

ЗАМЕЖЖА

Президенты в Гнезно

Людмила ГУЛЯКЕВИЧ

12 марта в польском городе Гнезно встретились президенты пяти государств Центральной и Восточной Европы: Венгрии, Германии, Литвы, Польши и Словакии. В последний момент был отменен приезд чешского президента Вацлава Гавела, который заболел накануне встречи, и также Леонида Кучмы — в связи с трагедией, произошедшей в Донбассе.

Эта встреча была приурочена к тысячелетнему юбилею весьма значимой в польской и общеевропейской истории «Гнезненского съезда». В 1000 году от рождества Христова, через 34 года после крещения Польши тогдашним королем Мешко I, его сын Болеслав Храбрый пригласил в Гнезно, бывшее в те времена столицей Польши, римского и немецкого императора Оттона III в сопровождении представителей Папы Римского. Эта встреча фактически означала признание Европой Польши и включение ее в семью христианских государств.

С Гнезно связана еще одна историческая личность – епископа Праги Войцеха, который пропагандировал христианство в Центральной Европе и был убит пруссами во время одной из своих миссионерских поездок. Болеслав Храбрый выкупил тело епископа за такое количество золота, сколько оно весило, и похоронил в Гнезно. Римский костел канонизировал Войцеха, а ныне Святой Войцех считается патроном объединяющейся Европы. В год тысячелетия его смерти, в 1997 г., на встречу с Папой Римским Иоанном Павлом II в Гнезно собрались все те же 7 президентов, что символизировало их приверженность одним и тем же общеевропейским ценностям: толерантности, демократии, соблюдению прав и свобод человека.

Нынешняя встреча также носила символический характер и даже была названа «2-м Гнезненским съездом». Президенты обсудили процесс расширения Европейского Союза и те проблемы, которые еще стоят как перед государствами, намеренными присоединиться к ЕС, так и перед самими членами Союза. Они приняли участие в экуменическом богослужении, которое провели секретарь Ватикана кардинал Анджело Содано, глава польского католического костела, примас Польши кардинал Юзеф Глемп, глава польской православной церкви, митрополит Варшавский и всея Польши архиепископ Сава и глава польского евангелистско-аугсбургского костела епископ Иоанн Шарек. Свою декларацию о нуждах молодого поколения передали представители проходящей в Гнезно встречи молодежи Европы. Насыщенная однодневная программа закончилась встречей с польскими и иностранными журналистами, которая проходила прямо на улице – в окружении жителей города. Атмосфера солнечного весеннего дня в старинной столице Польши, которая и сегодня изумляет своим историческим наследием, была дополнена взаимным доверием и открытостью.

Как и три года назад, на встречу в Гнезно не пригласили Александра Лукашенко. Польские политики не раз подчеркивали, что семья европейских народов закрывает двери в «общеевропейский дом» для недемократичного режима Лукашенко – но не для белорусского народа. Трудно себе представить, чтобы бывший президент Беларуси поставил свою подпись под призывом президентов, принятым в Гнезно:

«Мы, президенты 5 государств, торжественно подтверждая глубокую привязанность к совместным корням европейской цивилизации; уважение к демократическим ценностям, верховенству права, основным правам и свободам человека, в том числе правам людей, принадлежащих к национальным меньшинствам, призываем народы Европы, их политические и культурные элиты, и в особенности представителей молодого поколения европейцев:

развивать всесторонние взаимные контакты и сотрудничество, создавая таким образом свободную, безопасную, стабильную и развитую Европу;

последовательно и решительно противодействовать всяким проявлениям ненависти, ксенофобии, расизма, агрессивного национализма и экстремизма;

ломать старые линии раздела в Европе, а также противодействовать созданию новых барьеров, затрудняющих сотрудничество между государствами;

действия на благо расширения европейских и евроатлантических интеграционных структур, способствовать расширению зоны стабильности, благополучия и безопасности в Центральной и Восточной Европе». ■

Секс-рабыни из белорусских местечек

Поездка в страны Евросоюза на заработки приводит многих доверчивых женщин под «красный фонарь»

Наталья РАДИНА

Когда Светлану сократили с работы, она решила поискать заработок за границей. Знакомая предложила поехать вместе с ней на три месяца в Германию поработать официанткой. В Германии приятельница предательски забрала ее паспорт, и вместо ресторана Светлана оказалась на работе в доме терпимости. Полгода, проведенные там, она вспоминает, как жуткий сон. Сейчас, как и до поездки, денег у нее нет, но раньше она, по крайней мере, была здорова...

По оценкам ООН, ежегодно около 4 миллионов людей во всем мире переправляются через границы разных государств для подневольного труда. Это приносит преступным синдикатам до 7 миллиардов долларов прибыли. Один из наиболее развивающихся видов торговли – женщины для секса. В этом бизнесе преступные доходы соперничают с доходами от незаконной торговли оружием и наркотиками.

Вербовка

Конечно, в Беларуси не существует официальной статистики, сколько наших женщин, выехавших за границу, используются в качестве дешевой рабочей силы или в организованной проституции. Однако, пострадавшие белоруски были зарегистрированы неправительственными организациями в Польше, Германии, Греции, США, Японии, Югославии, Канаде, Австралии.

Механизм вербовки женщин для проституции прост. В любом рекламном издании легко найти объявления типа: «Приглашаем привлекательных девушек для высокооплачиваемой работы за границей в шоу-варьете или модельном агентстве». Женщин «не столь привлекательных» приглашают на работу швеями, гувернантками, домработницами. Вызывают любопытство и объявления с сельскохозяйственным уклоном: «Женщин до 30 лет приглашают на лесопосадки (на уборку клубники, винограда и т.п.)». Некоторые верят, уезжают собирать клубнику в Швейцарию или Голландию, но оказываются в домах свиданий в Германии.

Проезд и оформление документов обычно оплачивает «фирма». Вербовщики обещают потенциальным клиенткам большие заработки. В реальности женщины попадают в долговую кабалу, выплачивая вербовщикам огромные суммы за проезд, оформление документов, жилье, питание.

Любая из подобных фирм должна быть зарегистрирована в Комитете по миграции министерства труда РБ и обязана иметь лицензию на трудоустройство белорусских граждан за рубежом. Торговцы «живым товаром», пользуясь неосведомленностью большинства населения, показывают клиентам какие-то непонятные свидетельства и заключения несуществующих экспертных комиссий. Многих людей один вид неких документов полностью успокаивает.

Многие девушки едут по приглашению своих шапочных знакомых и верят им на слово, даже не прося показать какие-либо документы. Те же впоследствии наживаются на вербовке.

Транспортировка

«Фирмы», торгующие людьми, как правило, сами оформляют своим жертвам визы в европейские страны. Большинству женщин неизвестно о жесткой иммиграционной политике стран Евросоюза. В странах Европы высок уровень безработицы, и потому они противодействуют въезду иностранцев на свою территорию для трудоустройства. Разрешение на длительное пребывание в стране и тем более работу можно получить в исключительных случаях.

Фото Ул.ШАПАКА/архіў

«Работодатели» же оформляют женщинам туристические, студенческие, гостевые визы сроком на 3 месяца, которые, естественно, права на работу не дают. И несостоявшихся танцовщиц, гувернанток, официанток разными способами принуждают к проституции.

По прошествии трех месяцев женщинам говорят, что их визы уже недействительны, и они находятся в стране нелегально. Более того, не имея вида на жительство и разрешения на работу, иностранные женщины не имеют права заниматься даже проституцией. В особенности это касается тех, кто приехал по туристической визе, — занимаясь проституцией, они нарушают закон, а это чревато тюрьмой и последующей высылкой на родину. Женщины боятся полиции, а еще больше страшатся депортации, ведь это означает, что они уже больше не смогут приехать в эту страну и в ряд других. Например, если женщину депортировали из Германии, то для нее въезд запрещен также в Грецию, Испанию, Францию, Италию, Люксембург, Нидерланды и Португалию.

Были случаи, когда женщинам предлагали работу в Польше, но по дороге подсыпали снотворное, прятали в багажнике автомашины и отвозили в Германию, где продавали в нелегальные бордели.

Многие женщины, страстно желая выехать за границу, идут на фиктивный брак с иностранцами. Оказавшись, скажем, в желанной Германии, они узнают, что иностранки здесь могут трудоустроиться на работу только по прошествии 4 лет брака с немцем. Иностранец же соглашается «продать свою свободу» только за крупную сумму. В результате, женщина, желающая остаться в стране высокого достатка, в течение четырех лет "отрабатывает свое замужество" на панели.

Продажа

За границей «работодатели» первым делом под любым предлогом забирают у своих жертв паспорта. Без документов женщины становятся абсолютно бесправными. В начале их селят в гостиницах, откуда им запрещено выходить. Иногда женщин даже приковывают наручниками к кроватям. Затем их продают в подпольные бордели, где они содержатся под охраной.

Для того, чтобы заставить женщин «работать», трафикеры (торговцы живым товаром) насилуют их, избивают, а в случае крайнего неподчинения — убивают. Жизнь в подпольном доме терпимости далека от комфортабельности. Содержателю притона наплевать, в каких условиях работает его «сотрудницы». Его абсолютно не заботит их здоровье. Хозяин обычно не считает нужным тратиться даже на презервативы. И потому все женщины возвращаются на родину либо с бесплодием, либо с полным набором венерических болезней. Вырваться из борделя крайне сложно. Спасением может быть лишь неожидаемый хозяевами полицейский рейд.

Часто женщин приглашают за рубеж работать швеями и закройщицами в частной мастерской. Такой частной мастерской оказывается нелегальный подпольный цех, где женщин принуждают к рабскому труду. Работа там длится по 15—16 часов в сутки. Женщинам запрещают подходить к окнам и тем более выходить на улицу. Только ночью они могут 15-20 минут дышать свежим воздухом. За рабский труд женщины получают 200 долларов в месяц. В Беларуси за свой труд они получали 20-25 долларов и потому, конечно, рады такому заработку. Хотя хозяин подпольной мастерской на них наживается, используя дешевых рабынь.

Жертвы незаконного вывоза редко получают обещанный им заработок. Там действует один закон: «Если наниматель хочет — он платит. Не хочет – не платит». Любая работа женщин начинается с долга. Если им удалось вырваться из рук трафикеров, дома их могут ожидать представители продавшей их фирмы. Были случаи, когда от женщин требовали крупные суммы денег, внушая им, что они не отработали потраченные на их поездку деньги. Принуждали вернуться обратно отрабатывать «долг». Несчастных шантажировали показом родственникам видеозаписи их жизни в доме терпимости, угрожали насилием над их семьями.

Выявить торговцев, работающих нелегально и часто на территории нескольких стран, очень сложно. В самой Беларуси юридически доказать преступный характер сделки трудно, поскольку женщине предлагается работа за границей, а завершается эта сделка на территории другой страны, часто гражданами другого государства. Кроме того, в нашей стране пока нет уголовной ответственности за эксплуатацию женщин. Только новый Уголовный кодекс, который начнет действовать в этом году, разработан с учетом мирового опыта. В нем появились статьи: «Торговля людьми», «Похищение человека», «Незаконное лишение свободы», «Вербовка и эксплуатация людей».

Главное правило безопасности

Не верьте фирмам, предлагающим работу за рубежом, особенно в качестве фотомоделей, танцовщиц, певиц и т.д. Подумайте о том, что там много своих девушек, претендующих на такие престижные сегодня занятия. Даже в качестве проституток придется составлять конкуренцию местным дамам. Мы не нужны в западных странах на легальной работе, потому что там высокие заработки и не хватает мест для своих работниц. Мы нужны только для нелегальных мастерских, хозяева которых не платят за вас страховки, и т. д. И последнее: даже получая 200 долларов в месяц, вы не решите своих социальных проблем. Как только вы заболеете, вас выкинут на улицу или же полиция депортирует вас на родину.

Не позволяйте делягам эксплуатировать ваши красоту и бедность. ■

Віктар Тарасаў: «Мы станавіліся купалаўцамі...»

Людміла ГРАМЫКА

Для аматараў тэатра 70-х і 80-х гадоў Віктар Тарасаў, якому нядаўна споўнілася 65 гадоў, – асоба культавая, нават фенаменальная. Акцёрскі і чалавечы таленты Віктара Тарасава натуральна ўраўнаважаныя, самадастатковыя. Агульны кумір, выдатны акцёр і прыгожы мужчына, Віктар Тарасаў заўсёды вылучаўся неўласцівай іншым дабрынёй і шчырасцю. Здаецца, яго любіць кожны, хто нейкім чынам з ім судакранаўся.

«Ён для мяне – болей, чым брат», – кажа пра В. Тарасава Генадзь Аўсяннікаў. «Тарасаў – найбольш адметная постаць сярод нас, ні на кога не падобны. Ён мог усё! Кожная сустрэча з ім у любым спектаклі была надзвычайная», – зазначае Генадзь Гарбук. «У ім столькі дабрыні, столькі неабароненасці, столькі душэўнай шчодрасці, што мне здаецца – гэта самы галоўны ягоны талент», – кажа Марыя Захарэвіч. «Ён можа запоўніць сабой, сваім тэмпераментам, мысленнем, сваёй існасцю – усю сцэнічную прастору. Але мне заўсёды здавалася, што ён празмерна, залішне сціплы, што ён саромеецца ўласнага таленту, думае, што ва ўсіх такі...», – успамінае Зінаіда Браварская.

Акцыяй любві і павагі да выдатнага акцёра нашага часу стаўся творчы вечар Віктара Тарасава, які нядаўна прайшоў у запоўненай да рэшты вялікай зале Тэатра імя Янкі Купалы. Сэнс яго найбольш выразна выявіўся ў словах кінарэжысёра Ігара Дабралюбава. Ягонае, самае кароткае з выступленняў, прагучала так: «Віктар, я цябе люблю».

Лёс Віктара Тарасава драматычны, ён дачасна пакінуў сцэну і апошнія гады быў недасягальны для журналістаў. Але гэтае інтэрв'ю было запісанае напярэдадні юбілейнага вечара.

— Які тэатр, на ваш погляд, найбольш патрэбны людзям?

— Мяркую, што тэатр – гэта адзін з найбольш карысных і дзейсных інструментаў грамадства. Гэта свайго роду барометр, па якім відаць, куды мы ідзем. Ён закліканы адзначаць перыяды велічы і заняпаду краіны. Тэатр можа і павінен карыстацца вялікім, а акцёры – найвялікшым аўтарытэтам у людзей. Менавіта такім быў Тэатр імя Янкі Купалы – тэатр майго юнацтва, майго сталення, – калі былі жывыя нашы легендарныя старыя. На жаль, казаць пра гэта даводзіцца ў мінулым часе.

— Якую з вашых роляў вы лічыце «зорнай» і чаму?

— Магчыма, сваю першую ролю на купалаўскай сцэне, калі я сыграў Якава ў спектаклі «Праз 20 гадоў» М.Святлова. Тады мне паверылі, я атрымаў магчымасць надалей існаваць і іграць у тэатры. Зрэшты, усе мае ролі – любыя дзеці, цяжка аддаць перавагу адной з іх. І гэта пры тым, што ў маім творчым лёсе былі, вядома, і поспехі, і няўдачы.

— Ці існуе на самой справе творчае шчасце?

— Мяркую, існуе. Яно – у разуменні. Калі твае пачуцці адгукаюцца ў сэрцах людзей. Яны пералятаюць праз рампу, адбываецца нейкае замыканне акцёра з глядзельнай залай. Нібы іскра высякаецца ад зліцця энергіяў – тваёй і гледача. Гэта натхняе настолькі, што здаецца – ты можаш усё! Тады і з'яўляецца адчуванне творчага шчасця. Варта быць акцёрам, каб гэта зведаць. Вядома, так бывае не заўсёды. Высокія пачуцці – хутчэй выключэнне з правіла.

— Хто сапраўдны лідэр творчага працэсу – рэжысёр ці акцёр?

— Рэжысёры часцяком хітруюць, а можа і шчыра падманваюцца, калі лічаць, што гэта яны стварылі ў спектаклі той ці іншы характар. На самой справе, акцёр вядзе рэжысёра за сабою, нават гіпнатызуе яго. Калі мне ўдавалася «падмануць» рэжысёра такім чынам, я адчуваў сапраўдную асалоду. Хоць, вядома, добры рэжысёр дае акцёру шмат, часам нават – усё. Так атрымалася, што ў мяне найбольш плённае супрацоўніцтва было з Барысам Эрыным. Напрыклад, мой Ахмед у хікметаўскім «Дзіваку» – вынік узаемных намаганняў. Цудоўна, калі рэжысёр разумее акцёра, і наадварот.

— Што такое слава і як вы адчуваеце яе на сабе?

— Большасць акцёраў – людзі ганарлівыя. І слава для іх надзвычай істотная. Гэта сведчанне прызнання і поспеху. Цябе пазнаюць на вуліцах, з табой прыязна вітаюцца незнаёмыя людзі, пускаюць куды-небудзь без чаргі... Што і казаць, слава – гэта прыемна.

— Што вы лічыце галоўным у акцёрскай прафесіі?

— Найперш – талент, тое, што дадзена звыш, ад Бога. А потым, як гэта ні банальна гучыць, – цярпенне і праца. З самага пачатку для мяне вызначальнымі былі тры паняцці: «хачу», «магу», «ёсць». «Хацець» – гэта значыць дазволіць сабе закахацца ў ролю, што не заўсёды проста. Бывае, роля не падабаецца, а іграць мусіш. Трэба ўмець закахацца. «Магу» – значыць адчуць, што любоў дае свой плён. З'яўляецца ўпэўненасць, што ты здатны гэта сыграць. Апошні этап – «ёсць»! Хоць праца на гэтым не сканчаецца, ідзе няспынны працэс...

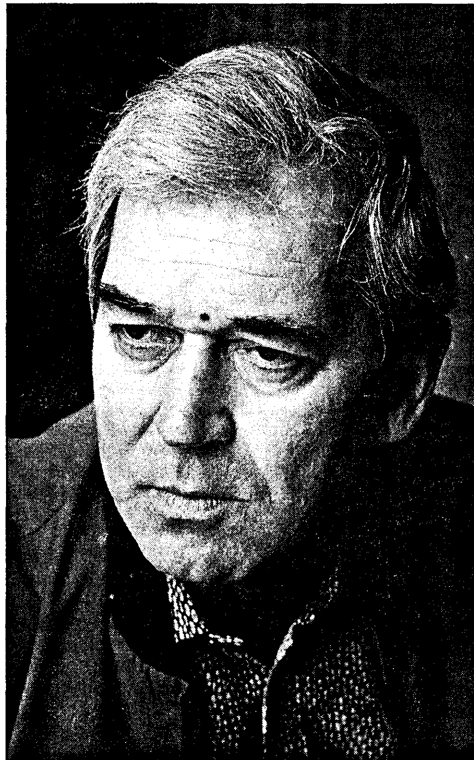

— Ці даводзілася вам дзяліць сябе паміж тэатрам і кіно?

— Ніколі. Я аднолькава люблю гэтыя віды мастацтва. Вельмі люблю. Аднак кіно для мяне – хутчэй папулярнасць. Тэатр – першае і адзінае каханне. А яшчэ – надзейны паратунак ад знешняга свету.

— Што першаснае ў працы над роляй – душа, сэрца, розум ці інтуіцыя?

— Гэтыя паняцці непадзельныя. Усе разам яны дазваляюць данесці свае пачуцці да гледача.

— Ці існуе мяжа паміж героем і асобай акцёра?

— Калі іграеш, то, вядома, адпускаеш на волю свайго персанажа. Але зусім кінуць «лейцы» нельга, можна трапіць у вар'яцкі дом. Абавязкова кантралюеш сітуацыю: вось тут – хопіць, мяжа, за якую ўжо нельга.

— Вам знаёмыя «пакуты творчасці»?

— Калі ў рабоце над роляй усё нібыта атрымліваецца, значыць ты яе праваліў. Нараджэнне – гэта заўсёды пакуты. Прайсці праз іх – значыць стварыць штосьці цікавае. Я – пакутую. Часцей за ўсё дома, на кухні, дзе я люблю рэпеціраваць уначы, калі ўсе спяць. Часам даходзіць амаль да галюцынацыяў. Калі я працаваў над «Рэвізорам», персанажы Гогаля, здавалася, літаральна атачалі мяне, гэтак выразна я іх «бачыў»...

— Што значыць для вас паняцце «купалавец»?

— Нашы славутыя купалаўскія старыя былі надзвычай рознымі людзьмі, але нешта істотнае іх яднала. Тое, што на ўзроўні падсвядомасці перадавалася і мне. Прыходзіў у тэатр і адчуваў наяўнасць нейкай аўры – асаблівай, купалаўскай. А ўсё непатрэбнае, мітуслівае адпрэчвалася, заставалася за парогам. Растлумачыць гэта немагчыма. Можна толькі адчуць. Я мог гадзінамі назіраць, як рэпеціравалі нашы старыя. А працавалі мы часам да раніцы, і калі выходзілі на тэатральны ганак, ужо ззяла сонейка, птушкі спявалі. І нешта з намі адбывалася, нешта западала ў душу. Мы станавіліся купалаўцамі... ■

СВЯТКАВАННІ

Юбілейныя нюансы

Сяргей АСТРАЎЦОЎ

Гродзенскі універсітэт толькі што адзначыў 60-ыя ўгодкі. У энцыклапедыі чытаем, аднак, што ён утварыўся напачатку як педінстытут – у 1944 годзе. Ніяк 60 не атрымліваецца. Праўда, іншая крыніца сцвярджае, што раней у горадзе ў 1940 г. быў адчынены і праіснаваў год настаўніцкі інстытут. Але навучалі там усяго два гады, што для універсітэта як бы несалідна.

У ВНУ стаіць помнік Я.Купалу і ягоны бюст на вуліцы – перад будынкам. Педінстытут атрымаў імя паэта ў 1957 годзе – каб у 1978, з пераўтварэннем ва універсітэт, яго страціць. Не, бюст застаўся на месцы, але савецкі універсітэт не павінен быў называцца гэтак несур'ёзна — «купалаўскім». БДУ, як добра вядома, палітычна меў беззаганную назву «імя Леніна». Гродзенскі універсітэт атрымаў імя Янкі Купалы толькі праз дзесяць гадоў — у 1988-м, пасля намаганняў патрыятычнай інтэлігенцыі.

Увогуле прыход першых Саветаў у Заходнюю Беларусь у 1939 г. і розныя іхнія навацыі вельмі заблыталі юбілейныя справы. Вось, напрыклад, абласная газета «Гродзенская праўда» распачалася, нібыта, ад газеты «Освобожденный Белосток», якая потым стала называцца «Вольная праца». У партызанах потым выходзіла ўвогуле «Белостокская правда». Што агульнага паміж Беластокам і Гродна? Вобласць тады была Беластоцкая? Правільна, але ж Гродзенская вобласць толькі ў 44-м з'явілася. Розныя, па сутнасці, рэчы. Навошта ж блытаць? А тым часам у Гродне таксама пачала выходзіць у 39-м свая газета «Свободная Белоруссия», якая потым нават змяніла назву на беларускую. Гэты быў орган павятовага і гарадскога «Часовых упраўленняў». Але яе чамусьці прыпісалі да радаводу зусім іншай газеткі – раёнкі «За Советскую Родину», якая ўпершыню з'явілася толькі ў 45-м.

Вось Гродзенская епархія толькі што адзначыла сотыя ўгодкі, бо была заснаваная менавіта ў 1900 годзе. Хаця, вядома ж, праваслаўная царква існуе ў горадзе прынамсі з XII стагоддзя. Абутковая фабрыка, як пішуць, заснаваная ў 1940-м «на базе прыватнай». Іншымі словамі, адабралі ў людзей і пачалі «сваю гісторыю». Яшчэ адзін цікавы факт: гродзенская чыгуначная бальніца афіцыйна заснаваная яшчэ ў 1802 годзе, калі пра чыгунку ніхто нічога не чуў.

Складаная справа — вызначаць юбілеі. Лепшы прыклад — з гарадзенскім, самым старым у Беларусі, водаправодам. Чатыры гады таму вырашылі, што яму ажно 120 гадоў, паколькі пры царах праклалі ў цэнтры горада мэталёвыя трубы. Ура! Сам Лукашэнка прыслаў афіцыйную тэлеграму ў водаканал, павіншаваў сантэхнікаў. Ніхто не парупіўся зазірнуць у «Ілюстраваную храналогію гісторыі Беларусі», дзе дакладна запісана: «1541 г. У горадзе Гродна пракладзены водаправод». Уся рэч у тым, што гістарычная памяць уладаў дагэтуль абмежаваная савецкімі часамі, максімум — царскімі. ■

ТЭЛЕБАЧАННЕ

Чыстка шэрагаў на БТ

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

9 сакавіка ў вечаровым эфіры Беларускага тэлебачання выйшла праграма «Крок-2», прысвечаная праблемам беларускага кінематографа. Адным з яе удзельнікаў быў вядомы кінарэжысёр Юры Хашчавацкі, аўтар нашумелага фільма «Звычайны прэзідэнт». Нагадаем, фільм, галоўным героем якога з'яўляецца Аляксандр Лукашэнка, узяў гран-пры Берлінскага кінафестывалю ў намінацыі дакументальнага кіно некалькі гадоў таму.

Кіраўніцтва БТ аператыўна прарэагавала на з'яўленне ў эфіры «зацятага беларускага апазіцыянера». Ужо раніцай наступнага дня аўтар і вядучы гэтага выпуску «Крока» Яраслаў Беклямішчаў (яны з Віталем Сямашкам рабілі гэтую праграму па чарзе) быў выкліканы да кіраўніка Беларускай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рыгора Кісяля, які запатрабаваў у таго відэакасету з запісам праграмы. Адразу пасля прагляду касеты Беклямішчаў быў пастаўлены перад фактам звальнення з дзяржаўнага тэлебачання з фармулёўкай «грубае парушэнне падачы праграмы ў эфір, неадпаведнасць яе мікрафоннай папцы».

Што ж так не спадабалася Р.Кісялю ў перадачы, у якой не падымалася ніводнай тэмы, акрамя праблемаў беларускага кінематографа? Пра гэта кажа сам аўтар праграмы **Яраслаў БЕКЛЯМІШЧАЎ**:

— Праграма была зробленая даволі аператыўна: мы знялі яе ў абед, а ўвечары без усялякага мантажу і цэнзуры пусцілі ў эфір. Прычына такога жорсткага рэагавання на яе, магчыма, палягае ў тым, што тэма кінематографа ў нас жорстка перапдеценая з заняпаднай эканомікай Беларусі. Удзельнікі праграмы, і асабліва Юры Хашчавацкі, якога я асабіста запрасіў на праграму, не хвалілі гэтага. Шмат словаў было сказана пра дрэннае стаўленне цяперашняй улады да мастацтва ў прынцыпе і да паміраючага кіно, у прыватнасці. А ў адным з эпізодаў Хашчавацкі нават крыху выйшаў за межы тэмы размовы і перайшоў на палітыку. Магчыма, што фраза «Я ў гэтай улады ўвогуле грошы браць адмаўляюся» адыграла не апошнюю ролю ў рашэнні Кісяля аб маім звальненні.

Яраслаў Беклямішчаў з такім рашэннем начальства не пагадзіўся, тым больш, што ў загадзе аб звальненні не быў указаны нават артыкул кодэкса аб працы, па якім адбылося звальненне. Ён звярнуўся са скаргай у Беларускую асацыяцыю журналістаў, і цяпер пачалося змаганне за аднаўленне журналіста на працы. ■

Французскае кіно

З 14 па 23 сакавіка ў Мінску пройдзе рэтраспектыва фільмаў французскага рэжысёра Рабэра Брэсона

Марыя ПЯТРОВА

14 сакавіка ў Палацы культуры ветэранаў у Мінску распачнецца рэтраспектыўны паказ фільмаў французскага рэжысёра Рабэра Брэсона «Страсці па Брэсону», арганізаваны пасольствам Францыі ў Беларусі і асацыяцыяй «Кінаклуб». У рэтраспектыве заяўлены фільмы «Дамы Булонскага лесу», «Кішэннік», «Працэс Жанны д`Арк», «Выпадкова, Балтазар», «Мушэт», «Ланселот Азёрны» і «Грошы». Рабэр Брэсон (1945-1983 гг.) займае ў французскім кінематографе адмысловае месца. Ён не ўпісваецца ні ў якія схемы, яго нельга аднесці да якой-небудзь школы або руху. У сваёй кнізе пад назвай «Нататкі аб кінематаграфіі» Брэсон называў кіно «тэатрам, дзе рухаюцца фатаграфіі». Ён пісаў: «Ёсць дзве катэгорыі фільмаў: тыя, якія выкарыстоўваюць тэатральныя сродкі і карыстаюцца камерай для ўзнаўлення, і тыя, якія з дапамогай кінематаграфічных сродкаў карыстаюцца камерай для творчасці». Менавіта яму належыць фраза: «кінематограф — гэта почырк, да якога прыкладаюцца карцінкі і гукі». Лейтматыў творчасці Брэсона — тэма збавення. На думку крытыкаў, фільмы «Кішэннік» і «Працэс Жанны д`Арк» найлепшым чынам адказваюць экстраардынарнаму прынцыпу, які сфармуляваў Брэсон у «Нататках»: «ладзь свой фільм на белым, на цішыні і нерухомасці». Эстэтычная асалода, якую нясуць гледачу фільмы рэжысёра, нараджаецца са старанна распрацаванай мовы ягоных карцінаў. Рэтраспектыўны паказ фільмаў Брэсона працягнецца да 23 сакавіка. ■

СПОРТ

Застаўся толькі прысуд

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

Канфлікт паміж старшынёй БФФ Рыгорам Фёдаравым і рэдакцыяй незалежнай спартыўнай газеты «Прэсбол» увайшоў у фінальную стадыю. Фактычна, суддзі Цэнтральнага раёна Мінска Ф.Кіркоўскаму засталося толькі вынесці вердыкт. Таму мы ўжо можам падвесці некаторыя вынікі працэсу.

Нагадаем, што Р.Фёдараў пакрыўдзіўся на крытыку ў газеце і падаў у суд іск на агульную суму 65 мільёнаў дэнамінаваных рублёў. Працэс доўжыцца ўжо месяц, і за гэты час усе, хто прысутнічаў на паседжаннях суда, змаглі даведацца шмат цікавага пра «адваротны бок» беларускага футбола.

1. Фёдараў – Юры Дзетачкін?

Па-першае, «прэсболаўцы» злавілі Р.Фёдарава «за руку» і прымусілі прызнаць у судзе тое, што ён сапраўды ў перыяд з лютага па верасень 1999 года парушаў дэкрэт А.Лукашэнкі №16 ад 09.09.1997 года – гэты дэкрэт забараняе дзяржаўным служачым, адным з якіх безумоўна з'яўляецца старшыня Дзяржкамавіяцыі Рыгор Фёдараў, атрымоўваць заробак у грамадскіх арганізацыях, такіх, як Беларуская федэрацыя футбола. Інакш кажучы, Р.Фёдараў незаконна папаўняў уласны бюджэт за кошт дзяржаўнага.

Магчыма, ён і не ведаў, што парушае закон (пра гэта ён шчыра сказаў у судзе), але ж «няведанне закона не вызваляе ад адказнасці»!

Разумеючы, што загнаў сам сябе ў пастку, старшыня БФФ пачаў выкручвацца. Аднекуль з'явіліся плацёжныя ведамасці, у адпаведнасці з якімі Р.Фёдараў увесь свой заробак у федэрацыі (прыкладна 170 тысяч дэнамінаваных рублёў) пералічыў на рахунак нейкай школы-інтэрната для набыцця футбольных буцаў. Крыху пазней Р.Фёдараў яшчэ раз змяніў свае паказанні – аказалася, што ён ведаў пра парушэнне дэкрэта, але, маўляў, усе незаконна атрыманыя сродкі накіроўваў на дабрачынныя мэты, каб бедным дзецям дапамагчы. Неяк больш падобна да Юрыя Дзетачкіна, які краў аўтамабілі, прадаваў іх, а грошы пераводзіў на рахункі дзіцячых дамоў. Але ж гэта ўсё роўна не апраўданне, хіба што змякчэнне адказнасці.

Дарэчы, і тут ёсць няўвязка. Як сведчаць паперы, першы перавод Р.Фёдараў зрабіў толькі пасля атрымання ўжо чацвёртага заробку. Да гэтага ж выкарыстоўваў гэтыя грошы ва ўласных мэтах. А інфляцыя іх тым часам «ела»... Так што з дабрачыннасцю, спадар старшыня, няўвязачка атрымоўваецца.

2. Крыху аб філалогіі

У некалькіх пунктах свайго іску Рыгор Фёдараў выступае супраць эпітэтаў, якімі журналісты з «Прэсбола» характарызавалі яго. Канешне, словам можна і забіць чалавека, але каб крыўдзіцца на словы тыпу «мужык» ды «круты» – трэба быць занадта чуллівым. «Філалагічныя» крыўды старшыні БФФ складаюць дзесьці палову іску, і тут усе залежыць ад таго, якую пазіцыю зойме галоўны ў працэсе чалавек – суддзя, якія доказы ён палічыць больш абгрунтаванымі і чые слоўнікі, якія абодва бакі прадставілі ў суд у якасці доказаў сваёй праваты, ён палічыць больш афіцыйнымі.

3. Пра шкоду сядзення на двух крэслах

На адным з апошніх паседжанняў суда прадстаўнік Фёдарава прадставіў цэлую кучу даведак аб тым, што кіраўнік Дзяржаўнага камітэта па авіяцыі старшынстваваў у БФФ (а інакш кажучы, займаўся праблемамі футбола) не так часта, толькі падчас адпачынкаў ды адгулаў у сваім камітэце. У якасці доказу таго, што крытыка ў «Прэсболе» была залішняй, прыводзіўся довад: маўляў, «ён жа новы чалавек, што вы ад яго патрабуеце, дайце спачатку разабрацца ў «кухні». Што тут можна сказаць? Хіба што пашкадаваць, што беларускім футболам кіруе абсалютна некампетэнтны чалавек, у якога, дарэчы, проста не хапае часу на вывад яго з крызісу. Кожны ведае, што займацца трэба той справай, да якой сэрца ляжыць, а не ад якой сэрца баліць (па прызнанні самога Р.Фёдарава, нядаўна ў яго быў інфаркт). А сядзенне ў двух крэслах яшчэ нікога да дабра не даводзіла, бо «за двума зайцамі пагонішся...»

4.Заключэнне

Агідна глядзець на ўсё гэтае рыццё ў чужой бруднай бялізне. Крыўдна разумець, што беларускі футбол з-за свайго кіраўніцтва апускаецца на нейкае неабжытае дасюль дно, выкараскацца з якога будзе вельмі складана, а то і немагчыма.

На працэсе «Фёдараў-«Прэсбол» ужо расстаўленыя амаль усе кропкі. Бакі сказалі свае апошнія словы і разышліся чакаць прысуду, які, напэўна, будзе абвешчаны на гэтым тыдні. Але ці вырашацца гэтым усе праблемы, і праблемы нашага футбола ў прыватнасці? Наўрад ці. Ды і суды гэтым не скончацца.

24 сакавіка – працяг. Там жа, дзеючыя асобы тыя ж, толькі ісцец і адказчык памяняюцца ролямі, а памер іску павялічыцца ў паўтара раза. Чакаем развязкі... ■

Без медалёў

Аляксей ШМЯЛЁЎ

Зноў не пашанцавала беларускім майстрам лыжаў ды стрэльбы. Падчас апошняй гонкі чэмпіянату свету па біятлоне, якая адбывалася ў Лахці (Фінляндыя), нашы біятланісты ў мужчынскай эстафеце 4х7,5 км не змаглі дастойна рэалізаваць сваёй перавагі, хоць і ішлі ў лідзіруючай групе, і ў выніку апынуліся толькі чацвёртымі. Гэта адбылося на апошнім этапе гонкі, калі за беларускую зборную бег і страляў Алег Рыжанкоў.

Гэты пройгрыш для нас асабліва крыўдны, бо летась на такім жа чэмпіянаце беларусы былі першымі. Сёлета ж прызавыя месцы падзялілі паміж сабой біятланісты Расіі (золата), Нарвегіі (срэбра) і Германіі (бронза).

Гэта быў апошні шанец беларусаў, якія заўсёды паспяхова выступалі на чэмпіянатах свету па гэтым відзе спорту, заваяваць хоць якія-небудзь медалі. Цяпер застаецца чакаць наступнага года. ■

Сапожники в сапогах

Как английские журналисты решили поживиться на собственном ремесле

Юлия ЗАГОРУЙКО

Оказывается, некоторые британские газетчики умудряются за пару дней до поднятия цен на фондовой бирже купить дешево акции, затем на страницах своих газет набить им цену, а потом за короткий срок получить как минимум двойную прибыль. Ранее, в 80-е годы, «болезнь» эта была весьма популярна среди брокеров на Уолл-Стрит, и несколько раз «лечение» заканчивалось тюремными сроками. Сегодня, похоже, жажда быстрого заработка заселилась на Флит-стрит, лондонской улице, где обитают газетчики и их редакции.

Скандал разразился в начале февраля вокруг ежедневной газеты *The Mirror* (в переводе – Зеркало), а в центре его оказался сам редактор – 34-летний Пирс Морган. Он купил акции компании за день до того, как она огласила о своей интервенции в интернет-бизнес, в результате чего стоимость ее акций резко подскочила, а редактор за сутки получил 100% прибыли.

Собственно, ничего криминального в покупке акций нет. Любой гражданин, имеющий деньги, вправе инвестировать их в акции любой компании, рассчитывая на прибыль. Главное в этом деле – расчет: правильно оценить финансовое состояние компании, ее потенциал и, учитывая тенденции на рынке, предугадать возможности роста стоимости ее акций. Можно самому заняться предсказаниями будущего, можно довериться мнению нанятого брокера, воспользоваться слухами в Сити, а можно внять советам газетной колонки, где финансовые эксперты намекают на возможную прибыль компаний.

Редактор газеты *The Mirror*, а с ним и 12 сотрудников предпочли иной путь.

17 января они вдруг бросились покупать акции компании *Viglen Technology*. На следующее утро финансовая колонка газеты *The Mirror* под названием *City Slickers* (дословно – «пройдохи из Сити»), которую вели два финансовых журналиста, сообщила, что компания *Viglen* стоимостью в 157 млн. фунтов «кажется им наиболее недооцененной на бирже, но намерение открыть свой бизнес в Интернете выведет ее в ряд очень прибыльных инвестиций». После обеда того же дня компания действительно сделала заявление о внедрении в «золотое» поле Интернета. И тут же цена одной акции круто взлетела от 181 до 366 пенсов. В результате редактор газеты, купивший акции компании на 20 тыс. фунтов по цене 181 пенс за штуку, всего за одну ночь получил 100% прибыли. Напомним, что покупка состоялась аккурат в тот день, когда его журналисты получили по своим каналам сведения из компании *Viglen* и писали предсказания для колонки следующего дня. Лихо? Кажется, да...

Когда детали сделки всплыли на поверхность, Комитет по жалобам на прессу был вынужден начать расследование. Дело в том, что кодекс поведения, установленный данным комитетом, запрещает журналистам делать прибыль на информации, которую они получают в преддверии публикации. Вслед за комитетом расследование начала фондовая биржа, а за ней и министерство торговли и промышленности Британии. Комитет по жалобам на прессу вообще впервые за свою девятилетнюю историю приступил к такому расследованию. На фондовой же бирже случаи рассмотрения легальности так называемых внутренних сделок идут постоянно. Однако из 300 ежегодных расследований только 30 передаются на рассмотрение в названное министерство. И только одно-два дела заканчиваются судебным разбирательством.

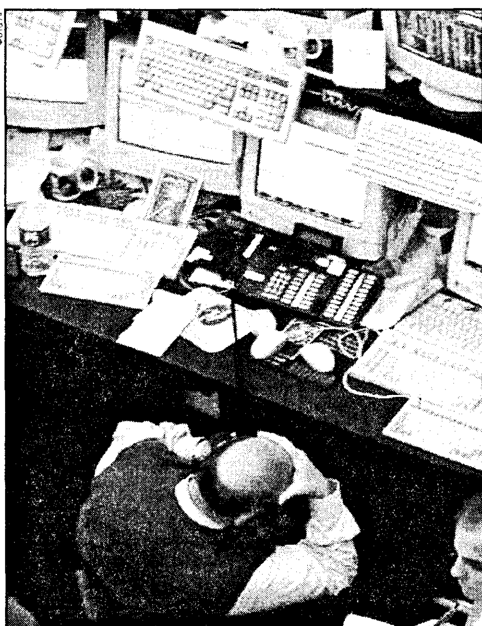

Фота AP

Можно было бы предположить, что покупка акций в январе (за день до их неминуемого скачка в цене) была просто случайным совпадением. Но в ходе расследования, начатого Комитетом по жалобам на прессу (в сущности, надзирательным органом над масс-медиа), оказалось, что сотрудники газеты *The Mirror* имеют опыт в подобных сделках. Заместитель редактора прошлым летом купила акции за пару дней до их «популяризации» в газете. А в декабре редактор Морган и двое журналистов из той же финансовой колонки приобрели акции одной небольшой компании также накануне ее слияния с интернет-группой. Через несколько часов акции, купленные журналистами по цене 5 пенсов за штуку, были приостановлены к продаже. В прошлый четверг акции вернулись на биржу, и предполагается, что цена их возрастет до 2 фунтов за каждую. Следовательно, редактор, купивший акций на 10 тысяч фунтов, может получить за них 390 тысяч, а его коллеги, вложившие пять и одну тысячу, заработают соответственно 145 и 39 тысяч.

Скандал набирает температуру, втягивая газетные и финансовые круги. Группа *Trinity Mirror*, владеющая несколькими изданиями, в том числе и газетой *The Mirror*, опасаясь больше всего запятнанной репутации, быстро провела внутреннее расследование, в ходе которого редактор Пирс Морган был признан невиновным, а его покупка акций названа простым совпадением. Зато двое журналистов, ведущих финансовую колонку советов «пройдох из Сити», были уволены на прошлой неделе «за грубые ошибки» в работе. Понятно, что владельцы газеты *The Mirror* не могут просто уволить редактора, который несколько лет назад фактически спас издание, которое стремительно теряло тираж. Но если расследование будет результативно углубляться, Моргану может потребоваться замена. Кроме того, ему сильно не повезло с Комиссией по жалобам на прессу. В ее составе парочка его заклятых врагов. Например, редактор газеты *Daily Mail*, которого месяц назад на страницах *The Mirror* обозвали «жирным и отвратительным». (Разве такое прощается?) Внутреннее расследование медиа-группы закончилось тем, что редакторам, их заместителям и финансовым журналистам всех ее изданий вообще запрещается владение акциями.

Итак, пока нашлись уже три «мальчика для битья». То есть 2 + 1. Последний – брокер, через которого сотрудники газеты приобретали акции на бирже. Компания, где он работал, уволила его без объяснений. Однако случилось это сразу после того, как были изъяты записи телефонных разговоров брокера Лейкера и редактора Моргана. По правилам биржи все разговоры между брокером и клиентом записываются во избежание претензий со стороны клиента. Кроме того, Комитет по жалобам в ходе расследования реквизировал также и переписку по электронной почте. Говорят, именно записи разговоров ускорили выдворение Лейкера из компании. И хотя брокер, собственно, выполняет волю клиента, компания *Kyte Securities* решила резко и сразу отмежеваться от скандала и без всяких внутренних расследований и предупреждений уволила сотрудника, чье имя упоминалось при покупке акций. Ему дали отработать весь день, а когда торги закончились, попросили освободить рабочее место. От такого поворота он расплакался...

Однако двое других уволенных – финансовые журналисты из газеты *The Mirror* – не собираются сдаваться без боя. Вместе с рабочим местом они теряют по 130 тысяч долларов годового заработка. Они уже заявили, что редактор в течение того злополучного дня несколько раз интересовался их прогнозами по поддержке акций упомянутой компании *Viglen*. (А редактор утверждает, будто купил свои акции за шесть часов до того, как его газетчики получили сведения о расширении компании и принялись писать материал следующего дня.) Ребята, конечно, без работы не останутся. Их не смущает, что уволены они именно за то, что настойчиво популяризировали компании, в которых состояли акционерами. Специалисты по «продвижению» акций на газетной полосе, имеющие наработанные годами связи и прикормленные источники в Сити, они непременно будут востребованы, как раз их репутация в их бизнесе не пострадала. Скорее всего, их колонка перекочует в журнал *Punch*, который принадлежит египетскому миллиардеру Мохамеду Аль-Файеду (отцу последнего любовника принцессы Дианы и владельцу самого роскошного в Европе лондонского магазина *Harrods*). Поднаторевшие в бизнес-играх, они также готовятся открыть собственную интернет-компанию.

Но главное, чего ждут от них – подробностей сделки по покупке акций журналистами газеты *The Mirror*. Ждут не только разные комиссии по расследованиям. Собратья по перу из других изданий жаждут подтверждения собственноручно собранной информации и воссоздания картины действия. Потихоньку одни собратья начинают уличать других в подобных сделках. Словом, если расследование действительно будет серьезным и до конца, то эпилог может существенно ударить по хваленой честности английских журналистов.

А пока Комиссия по жалобам на прессу особо не спешит. Ее следующее заседание – в конце марта. До того времени широк простор для сочинений, сплетен и догадок. ■

Галоўны рэдактар
Павел ЖУК

© НАША СВАБОДА. Спасылка на газету НАША СВАБОДА абавязковая. Рэдакцыя можа не падзяляць меркаванні аўтараў, публікаваць артыкулы дзеля палемікі
Адрас: г.Мінск, пр-т газеты «Известия», 8-173. Пасведчанне аб рэгістрацыі № 1289. Выдаецца з 25 лютага 2000 г. Заснавальнік Зміцер Жук.
Выдавец – рэдакцыя газеты НАША СВАБОДА. E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by Надрукавана з дыяпазітываў заказчыка на паліграфічнай фабрыцы «Чырвоная зорка»
(г.Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3) Заказ 1754 Нумар падпісаны ў друк 13/03/2000 (15:00) Наклад – 10.000